Horváth Jenő

Diplomáciatörténeti kuriózumok
Tarthat-e esernyőt a haditengerész?

Obama második elnökségének idejére már kialakult protokoll szerint zajlottak az amerikai elnök és a magas rangú külföldi vendégei közötti tárgyalások. A megbeszélésekhez hozzátartozik a Fehér Ház kertjében tartott sajtókonferencia. Ilyenkor a házigazda és a vendég – szinte mindig mosolyogva és kedélyesen – az előre felállított két pulpitusnál beszél. Mellettük – „dísznek” és „szolgálatukra” – ott áll egy-egy jóarcú és kifogástalan egyenruhájú haditengerész. Az újságírók a gondosan ápolt gyepen várakoznak, hallgatják a nyilatkozatokat, majd kérdezhetnek.

2013. május 16-án Obama elnök és Recep Tayyip Erdoğan török miniszterelnök tárgyalása a szokásos forgatókönyv szerint zajlott. Ahogy azonban kiléptek a kertbe elkezdett esni az eső. Obama bizonytalankodott, hogy mi legyen. Erdoğan az amerikai elnököt és magát is „vigasztalva” megjegyezte: legalább az újságírók röviden fogalmazzák meg a kérdéseiket, és nem elégedetlenkednek, ha röviden válaszolunk. Az eső még inkább eleredt. Obama végül is esernyőket kért, a vezetők a két derék tengerész által tartott esernyők alól beszéltek.

A sajtókonferenciáról a szokásos formában beszámolt a világsajtó. Amerikában azonban az esernyőt tartó tengerészek „problémája” és az annak kapcsán kirobbant vita sokkal nagyobb érdeklődést keltett, mint az, hogy miről is tárgyaltak a vezetők.

A diplomáciai protokoll szempontjából váratlan epizódot egyesek a szélsőjobb oldalon „Umbrella-gate”-té próbálták felfújni.

Az „ügy” nem az esernyők mérete és színe vagy a váratlan helyzet megoldásában mutatkozó esetleges késlekedés miatt robbant ki. Az esernyők ugyanis olyan gyorsan előkerültek, mintha Mary Poppins is a „protokollosok” között lett volna. A „fiúk” is azonnal és habozás nélkül teljesítették az elnöki kérést/utasítást. Kifogástalanul („elvágólag”) tartották az esernyőket is.

A „botrányra” az adott „alapot”, hogy haditengerészek felszelésében nem szerepel az esernyő, a fegyvernem regulája nem is rendelkezik a használatáról. Pontosabban közvetve és szinte magától értetődően tiltja, hogy a haditengerész egyenruhában esernyőt hordjon magával, vagy eső esetén esernyő alá bújjon. A haditengerészet szóvivője egyébként elmagyarázta az amerikaiaknak, hogy még manapság is csak a fegyvernemhez tartozó nők hordhatnak magukkal esernyőt, tarthatják esőben azt a fejük fölé, a férfiak nem. Megnyugtatásukra hozzátette: a nők számára ezen a téren sem megengedett semmi cifraság, fegyvernemnél csak a fekete esernyő rendszeresített.

Az „esernyő-bortány” kirobbantói nem is a két tengerészt hibáztatják, akik fegyvernemük jelszaváról nem feledkezve („sempre fidelis”) hatották végre az elnöki utasítást, hanem az elnököt. Szemére vetették, hogy jobb esetben nem ismeri a haditengerészeti regulát. De többen feltették a kérdést: milyen demokrata az, aki mással tartatja az esernyőt maga fölé. A világhálón az Obama–Erdoğan sajtókonferenciáról készült felvételek mellé gyorsan felrakták ellenpéldaként a II. Erzsébetről készült fotókat, amelyeken a királynő saját kezűleg tartja az esernyőjét. A vérmesebbek azt állították, hogy az elnök szándékosan alázta meg a haditengerészetet, sőt az egész hadsereget. Az epizódot a katonai kiadások csökkentését célzó mostani elnöki politika részének nyilvánították.

Obama védekezésként elmagyarázta, hogy személyesen vállalhatta volna ugyan, hogy nem kér esernyőt, még ha ronggyá is ázik az öltönye, hiszen a sajtókonferencia után csak be kellett volna mennie a házba átöltözni. Azonban a vendégére gondolt. A Fehér Ház ugyanis nincs arra berendezkedve, hogy a különböző termetű vendégeit pótöltönnyel segítse ki.

Az „esernyő-botrány” újabb példája annak, hogy a Fehér Ház gondosan tervezett és sokszor „lejátszott” protokolljában is előállnak zavarok. Az eset azonban leginkább a mai amerikai belpolitikai küzdelmek kiélezettségére utal: az „esernyő ügyet” Obama ellenfelei az elnök nevetségessé tételére, bírálatára, sőt vádolására igyekeztek felhasználni, noha az legfeljebb a diplomáciai parketten történt botlások sorában érdemes a feljegyzésre.